

Здовбицький ліцей Здовбицької сільської ради Рівненської області

**Всеукраїнський конкурс екскурсоводів музеїв навчальних закладів
"Край, в якому я живу"**

Профіль: краєзнавчий

Моє село-частинка України

Виконавець: Панасюк Вікторія,
9-А клас
Педагогічний керівник:
Новачук Наталія Миколаївна,
Здовбицький ліцей
, учителька української мови
та літератури (098 9339 665)

ВІДПОВІДНО ДО наказу № 161 від 29.12. 1993 року на базі Здовбицької середньої школи (на даний час Здовбицького ліцею) було створено музей історії села.

Він зареєстрований в управлінні освіти і науки Рівненської облдержадміністрації. Свідоцтво №18-51.

У 2005 році музею було присвоєно звання "Зразковий". У 2025 році це звання підтверджено (наказ Міністерства освіти і науки України № 978 від 04. 07. 2025 р.)

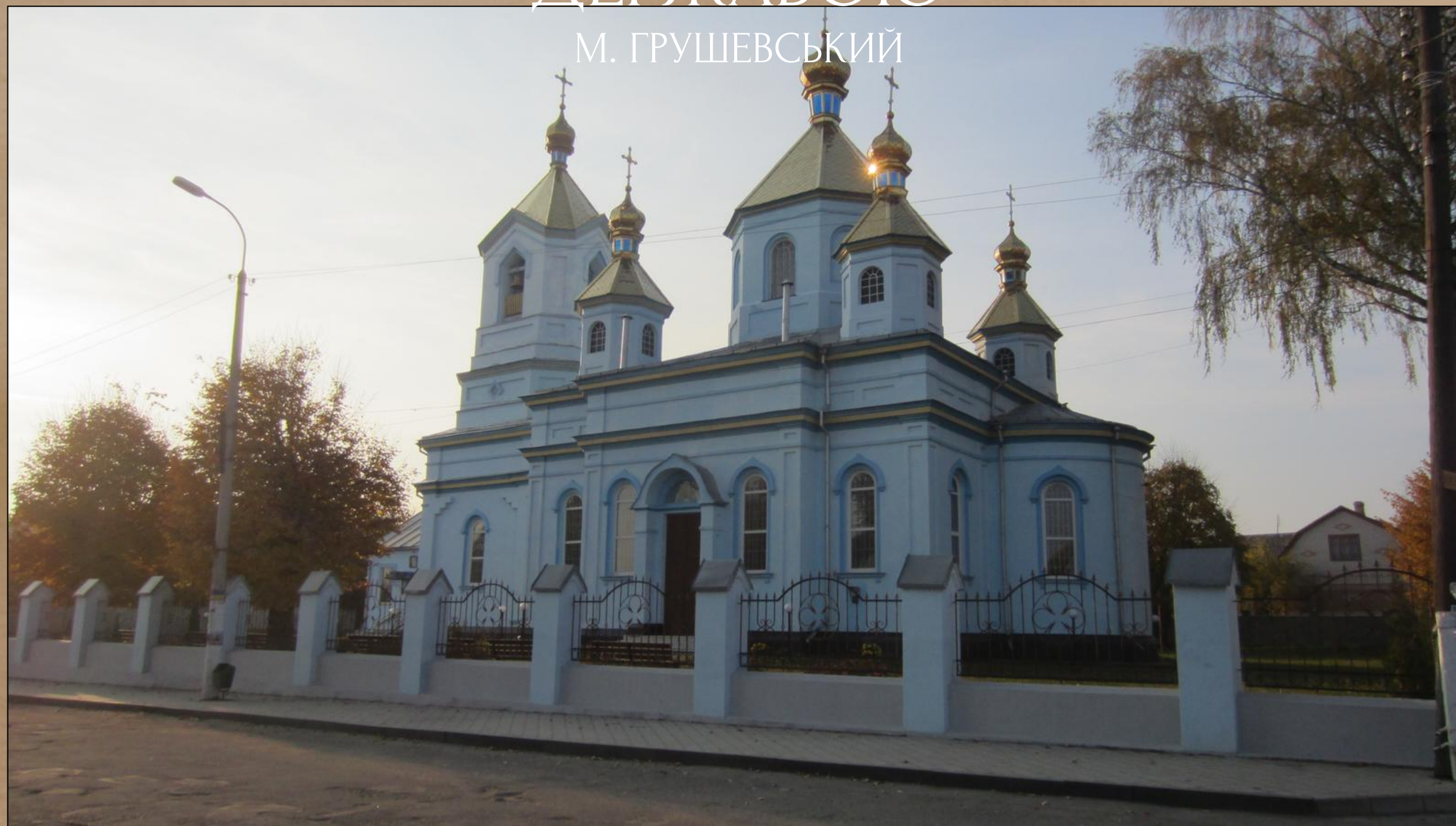

КОМПОЗИЦІЙНІ РОЗДІЛИ МУЗЕЮ МОЯ СЕЛО-ЧАСТИНКА УКРАЇНИ

- ГОРОДЕЦЬКО-ЗДОВБИЦЬКА КУЛЬТУРА
 - ОСВІТА І КУЛЬТУРА РІДНОГО КРАЮ
 - ГЕРОЇЧНЕ МИНУЛЕ СЕЛА У ХХ СТОЛІТТІ
 - ПОБУТ, РЕМЕСЛА КІНЦЯ ХІХ - ХХ
СТОЛІТТЯ
 - РОСЛИННИЙ ТА ТВАРИННИЙ СВІТ СЕЛА
-
-

ЗАВДЯКИ ІСТОРИЧНІЙ ПАМ'ЯТІ ЛЮДИНА СТАЄ
ОСОБИСТІСТЮ, НАРОД - НАЦІЄЮ, КРАЇНА -
ДЕРЖАВОЮ

М. ГРУШЕВСЬКИЙ

ГРУНТИ ЗДОЛБУНІВСЬКОГО РАЙОНУ

МАСШТАБ 1:400000

- 1 ТЕМНО-СІРІ І СІРІ ЛІСОВІ
- 2 ЧОРНОЗЕМИ ОПІДЗОЛЕНІ
- 3 ЧОРНОЗЕМИ ВИЛУЖЕНІ
- 4 ЛУЧНІ І ЛУЧНО-ЧОРНОЗЕМНІ
- 5 ТОРФОВИЩА Й ТОРФОВО-БОЛОТНІ
- 6 ДЕРНОВО-ПІДЗОЛИСТІ

БАТИНА (САМАН). Це невипалений блок із суміші глини, соломи іноді навозу тварин, які висушуються на сонці, є теплою та вогнестійкою альтернативою звичайній цеглі.

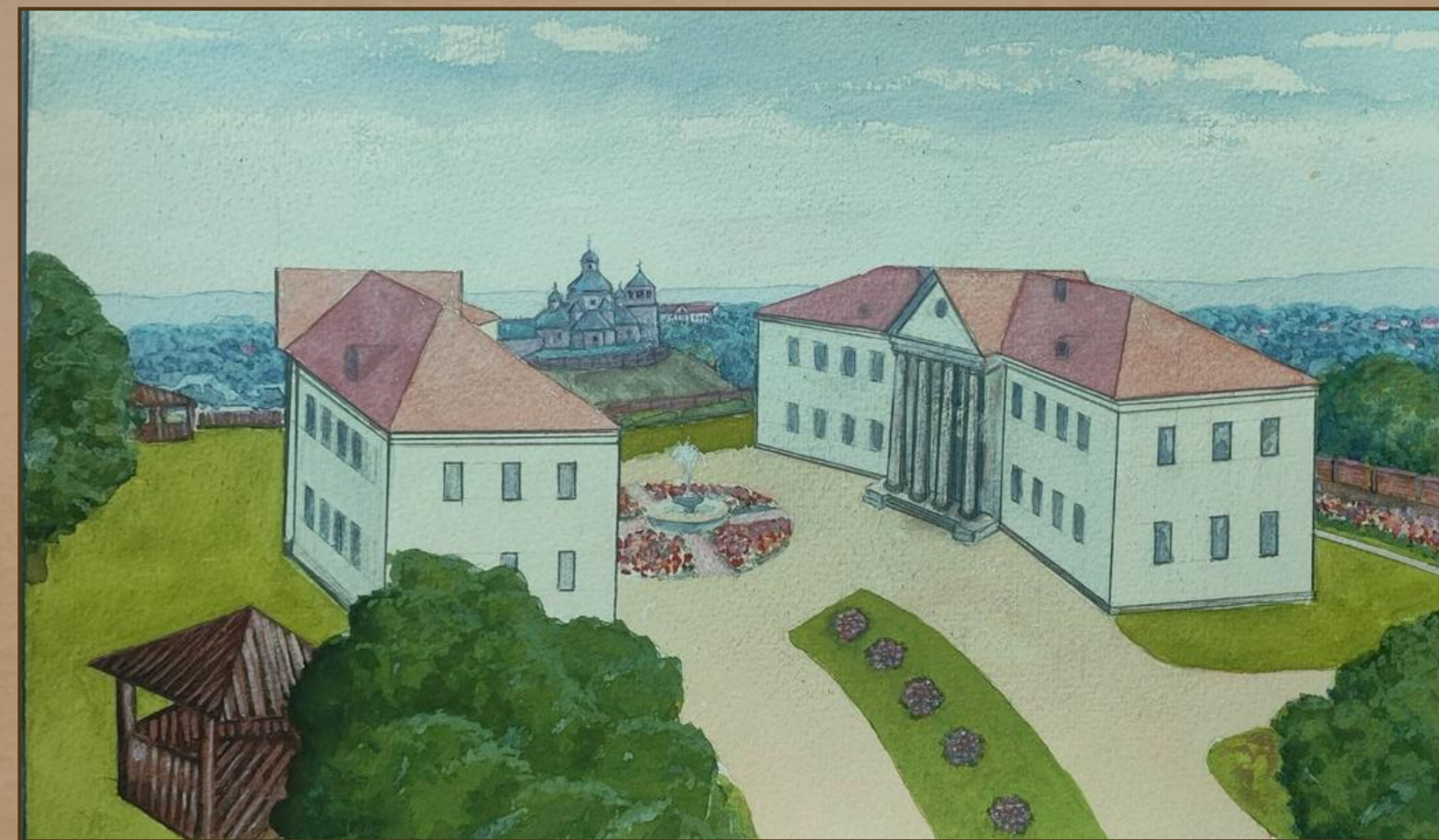
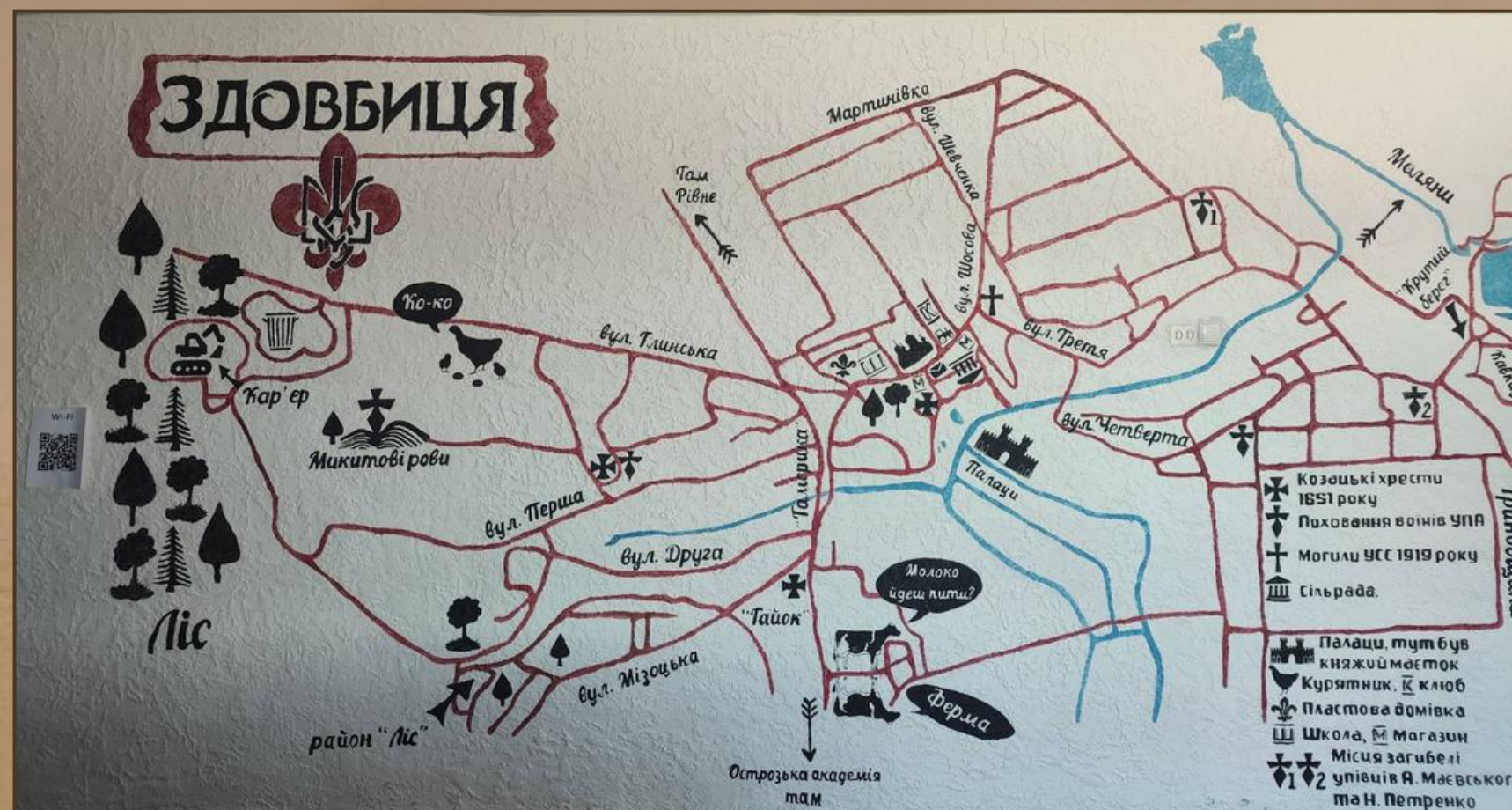

ГЛИНА ЯК БУДІВЕЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ

ПРИРОДНЕ РОЗМАЇТТЯ СЕЛА

ПАМ'ЯТНІ МІСЦЯ СЕЛА

Про що свідчать літописи?

У 1406 р. був складений акт з нагоди продажу княгинєю Степанською князеві Острозькому 12 сіл. Серед них згадується і с. Здовбиця.

Здовбицю, як маєтність луцького старости, маршала Волинської землі Олізара Шиловича згадує документ 1487 року.

Другий акт, написаний польською мовою десятима роками пізніше, повідомляє, що "Всдолбица" дістається К. Острозькому.

Потім село, як і двір Здовбиця ("Здолбица") згадується частіше, а в "грамоті" 1702 р. ще у записі "Здолбица". Є свідчення, що тяжких випробувань довелося перенести здолбунівцям у 1500 р. під час сутички між богданівською графинєю Ляскою і здовбицьким князем. Що одна Здовбиця є у сусідньому Дубнівському районі: У давніх записках вона не згадується і належить до новіших утворень. Інших Здовбиць більш ніде не виявлено. Це ускладнює пошуки історії назви.

ЗДОВБИЦЯ

Чому ж так названо?

- Колись, як свідчать перекази, на місці Здовбиці була оселя Голівка, центр якої розміщувався у напрямку до с. Лідаво, де тепер куток Гора. Після Татарської навали спалена Голівка забувається.
- Уцілілі мешканці децю північніше закладають нову осілість, іменуючи її уже Здовбою (Здовбицею) у честь першого жителя Здовби.
- Інші розповідають, ніби село назване від "здовбичан" – майстрів, які "здовбили" (видовбували з колод човни).
- Кажуть також, що Здовбицю заснували вихідці з племені дуліб, які мовляв (здовбували) для межової кріпості Мильська ("Милеска" будівельні матеріали: камінь, крейду, глину).
- Отже, Здовбиця – старовинна і, можливо, вторинна по відношенню "Здовба" назва, символізуюча дію ("здовбання") виконану на місці поселення.

Здовбиця отримала герб

Найбільше село Здолунівського району – Здовбиця – тепер має власний герб. Депутати сільської ради на позачерговій сесії, яка відбулася 21 червня ц. р., одногосно підтримали проект символу громади, автором якого є відомий на Здолбунівщині історик та краєзнавець Олег Тищенко.

Геральдичний щит герба має традиційну форму іспанського щита. Описова частина герба наступна: срібний волинський хрест у червоному полі (елемент повного герба Рівненської області й древньої Волинської землі); жовта (золота) острога, як елемент з родинного герба князів Острозьких, які були першими офіційно задокументованими власниками Здовбиці (1487р.); стилізовано виконана срібна Шренява, як головний елемент герба князів Любомирських, які ще наприкінці XIX століття володіли більшістю земель Здовбиці, а княгиня Катерина Любомирська безкоштовно виділила частину власних земель під забудову Свято-Михайлівського храму Здовбиці 1873 року. Двома головними кольорами геральдичного щита обрано червоний та

синій. Перший символізує собою древній герб Волині, відомий принаймні від 1366 року, а також родинний герб князів Любомирських, відомий із 1623 року. Другий (синій) – поле родинного герба інших власників Здовбиці, князів Острозьких. Саме на синьому зображено золоту острогу – символ князівського герба.

Щит вписаний у декоративний картуш золотого кольору, увінчаний символічною короною з п'яти колосків. У верхній частині картушу (по центру) – дата першої підтвердженої згадки (1487) про село Здовбицю.

«Ми майже рік вивчали питання герба для нашого села – говорить голова Здовбицької сільської ради Юрій Боярчук. – Ці затверджені проекти і герба, і прапора – найкращі серед тих, що нам пропонували спеціалісти», – резюмував після прийняття рішення сільський голова.

Вл. інформація

Перша згадка про с.Здовбиця

1497 рік

Сліди найдавніших первісних поселень людей на нашій місцевості відносяться до пізньопалеолітичної епохи (40–10 тисяч років тому). За результатами розкопок зроблено припущення, що первісні поселення наших предків були розміщені на території вулиць Перша, Друга, Лісова, Гайок. Інша територія села на той час була в основному під водою.

розташовувалися стоянки первісних людей на берегах річок складалися з п'яти-восьми жител округлої чи овальної форми. виготовлені з кісток і бивнів мамонта. Біля кожного житла знаходилися спеціальні ями, призначені для зберігання кісток і бивнів

мамонта, як запасу будівельного матеріалу. В кожному поселенні було від 25 до 50 осіб

В кінці III на початку II тис. до н.е територію нашої області населяли племена Городецько-Здовбицької культури шнурової кераміки. Вони ховали померлих під курганами насипами в кам'яних домовинах.

Цікаві матеріали здобуто під час археологічних розкопок і досліджень поховань у кам'яних гробницях на території нашого села.

ПЕРШІ ЗГАДКИ ПРО СЕЛО

ГОРОДОЦЬКО-ЗДОВБИЦЬКА КУЛЬТУРА ШНУРОВОЇ КЕРАМІКИ. РАННІЙ ЕТАП: ЗАРОДЖЕННЯ КУЛЬТУРИ (XXVIII – XXV ст. до н. е.)

Керамічний Посуд
(Амфори)

Велика куляста
амфора

Мала куляста
амфора

Пляшкоподібна
амфора

Велика куляста
амфора

Висока куляста
амфора

Кам'яні
Знаряддя
Праці

Кам'яна сокира

Крем'яна сокира-тесло

Крем'яні пластини-ножі

ЗАГАДКИ

ЗАКАМ'ЯНІЛА
ГОЛОВА ТВАРИНИ.

МИНУЛОГО

ШНУРОВИЙ ОРНАМЕНТ: ТЕХНОЛОГІЯ ТА ІДЕНТИФІКАЦІЯ

Горизонтальні відбитки мотузки (шнура) на шийці посуду — класична ознака культури.

Технологія нанесення
орнаменту

Нанесення шнура на глину

Відбиток шнура (деталь)

Зразок шнура (мотузки)

Приклади
класичного посуду
з шнуром

Амфора з горизонтальним
шнуровим орнаментом

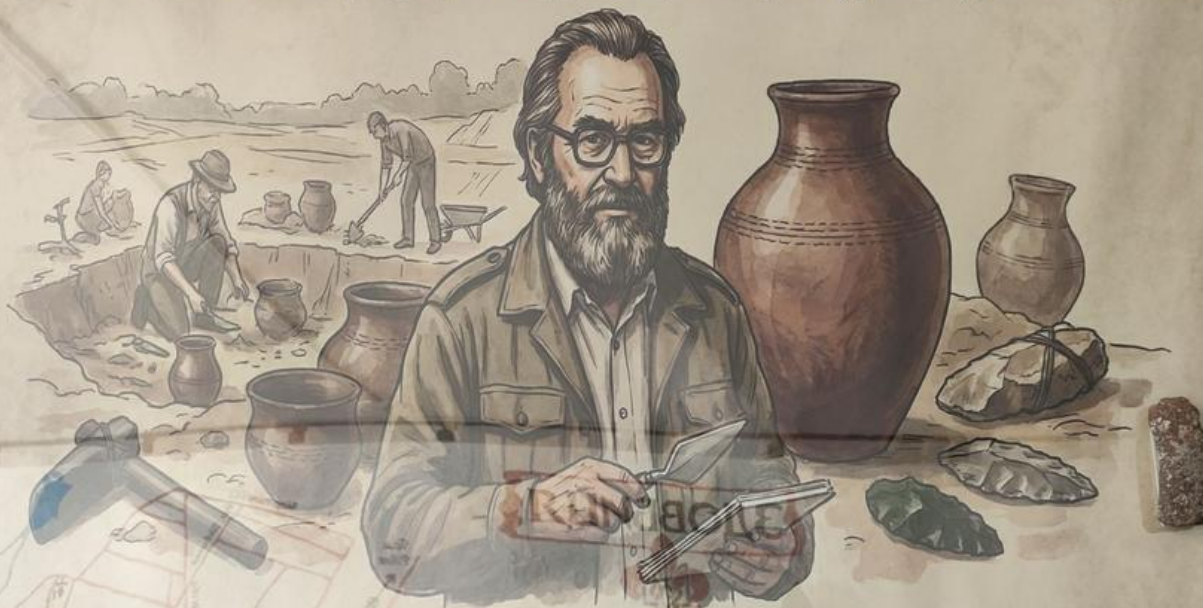
Кубок з шнуровим
декором

Миска з відбитками
шнура по вінцях

ІГОР СВЕШНІКОВ (1915–1995)

Видатний дослідник Городоцько-Здовбицької культури шнурової кераміки

Ключовий внесок: Систематизував етапи культури, дослідив численні пам'ятки на Волині, обґрунтував поширення та зв'язки культури.

ГОРОДОЦЬКО-ЗДОВБИЦЬКА КУЛЬТУРА ШНУРОВОЇ КЕРАМІКИ. ПІЗНІЙ ЕТАП: ЗАНЕПАД ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ (XXIII – XIX ст. до н. е.)

Кінець ранньої бронзи. Спрощення кераміки, збільшення кістяних виробів, рідкісні бронзові імпорти.

Керамічний Посуд (Горщики та Миски)

Тюльпаноподібний
горщик

Груба миска

Простий кубок

Горщик з насічками

Великий простий
горщик

Кам'яні, Кістяні та Бронзові Знаряддя

Спрощена
кам'яна сокира

Кістяне шило

Кістяна голка

Крем'яний скребок

Уламок бронзового
кинджала

Здобовиця в період 1565-1775 р.р.

1565 рік. Місцеві феодалі часто ворогували між собою. Міжусобна боротьба завдавала великих збитків населенню. Так, в 1565 році здобовицький урядник очинив напад на села феодала О. Ласького. Селян було побито, пограбовано їхню худобу. Щоб помститися за це, слуги О. Ласького потравили посіви, захопили здобовицький маєток. Цього ж року селяни Здобовицької волості, до якої входив і Здолбунів, зазнали ще одного збройного нападу - рівненського і богданівського урядників. Майже всі поселення краю належали феодалам, які нещадно знущались з селян. Основною формою експлуатації була панщина, яка становила від двох до п'яти днів на тиждень.

1569 рік. Після Люблінської унії 1563 року Здобовиця потрапила під владу шляхетської Польщі. Село входило до Луцького повіту. Населення в основному займалося землеробством. Вирощували жито, овес, ячмінь. Кем того займалися лісним промислом, рибальством, бджільництвом. В селі розвиваються ремесла: ткацтво, гончарство, бандарство.

Польські магнати закріпачували і нещадно експлуатували селян, насильно насаджували католицизм, ополучували місцеве населення. У 1618-1619 роках село потерпіло від нападів татарських орд.

У роки визвольної війни 1648-1654 р.р. в районі Здолбунова відбулись селянські виступи проти місцевих феодалів. Жителі села надавали допомогу козацьким полкам під час визвольної війни.

Після закінчення визвольної війни українського народу польська шляхта жорстоко обрушилася на трудящих. Вона по-заірному переслідувала тих, хто брав участь у боротьбі.

В першій половині XVII ст. в с. Здобовиця нараховувалося 150 дворів (господарств), а в Здолбунові - 23.

Важливою віхою в історії села стало воз'єднання Правобережної України з Росією (1793 р. другий поділ Польщі), після якого Здобовиця відійшла до Волинського намісництва, а згодом до Волинської губернії, яка входила до складу Росії. З розвитком товарно-грошових відносин зростає фільваркове господарство.

Здобовиця в період 1800 - 1900 р.р.

В 1821 році князь С. Любомирський власник Здолбунова і Здобовиці продав їх купцям Кривошиїним. Вони розширили господарство маєтку, збудували млин. Здолбунів і Здобовиця часто перепродувалися аж до 1900 р.

В серпні 1873р до Здобовиці приїхали переселенці чехи. Вони привезли з собою сільськогосподарські машини, худобу, високоякісне насіння пшениці, картоплі, люцерни, хмелю. Невдовзі чехи завели багаті садоби з високорозжайними угіддями. Їх приклад ведення сільського господарства наслідували місцеві поміщики та селяни. Край став змінюватися, але люди жили бідно.

За реформою 1861 року для селян було виділено в середньому по 11 десятин орної землі на дворі, земля обійшлася їм вдовіч дорозиче ніжш коштувала. Скасування кріпацтва прискорило розвиток капіталістичних відносин на Здолбунівщині.

У 1861 році було скасоване кріпацтво. Скасування кріпацтва дало могутній поштовх до розвитку суспільства, у 1861 році Здобовицька община купила у пана костел і переобладнала його під школу, добудували одне крило. Тут навчалось 73 дитини і навчали їх 2 вчителі. Школа називалась церковно-приходською і завданням її було навчити дітей писати і рахувати.

Значний вплив на розвиток нашого села мало будівництво залізниці. У 1874 році через Здолбунів пройшла новозбудована залізниця Київ - Варшава. Багато селян пішли працювати на залізницю.

1900. У 1884 році чеські переселенці Елінеки побудували величезний завод за добу вироблячи 20-25 тонн цементу, а вже в 1895 році - 90 тонн на добу. Багато здобовицьких селян пішли працювати на завод.

У Здобовиці на цей час проживало 2270 жителів, старостою села був Степан Панасюк.

амоосвіта

РОЗВИТОК ЖИТТЯ НА ЗЕМЛІ

(з обривками)

написав
О. СОКОЛОВСЬКИЙ

Ціна 35 гр.

ДРУГЕ ВИДАННЯ

Виходить одна книжка кожного місяця

Л. ОБАЛДЬ

на рік 1934

Школа (1920-1939 р.р.)

Польські окупанти руйнували українську школу і культурні заклади, особливо після 1923 р. В 1924 р. був введений так званий 'кресовий' закон, який фактично забороняв у школах викладання українською мовою.

В 20-х роках в Здобовицькій школі навчання було переведено на польську мову і школа стала називатися 'повіхешна'. На фасаді школи з'явився польський герб 'Орел'.

Школа поступово комплектувалась польськими вчителями. Для хлопчиків було введено форму головного убору - польська 'рогатушка'.

В 30-х роках у школі був організований струнний оркестр, активним його організатором був Володимир Коленикович Боярчук. В ньому брав участь Володимир Пашенко, який пізніше керував Закарпатським ансамблем пісні і танцю.

Здобовицький хор 'Просвіти' 1923 р.

Здобовицька школа, 1936 р.

Шкільний струнний оркестр

ОСВІТА, КУЛЬТУРА 1939-1941 рр.

День 17 вересня 1939 р. приніс значні зміни в розвиток освіти культури нашого села.

Зразу ж після визволення були створені органи радянської влади. Були націоналізовані землі, будинки польських легіонерів-осадників і передані в користування селянам.

Відбулися зміни і в школі. Викладання почало вестися українською, прибули нові вчителі. Так, 11 листопада 1939 р. приступила до роботи в Здобовицькій школі вчителька М. В. Гаврилішина, яка закінчила Львівську учительську семінарію ще в 1932 р. і 7 років не могла знайти роботу. Прибули вчителі зі східної України. А саме: М. М. Коваленко, Д. Капеланишин, Д. С. Табакера. Директором був О. І. Буркович. В школі навчалось близько 330 учнів.

В 1940 р. в будинку польського осадника Майки була відкрита ще початкова школа. Тут стали працювати новоприбулі вчителі Н. У. Марчук, А. І. Пшеничча. А ввечері при школі працювали курси ліквідації неграмотності для дорослого населення. В школі обов'язковим предметом стала російська мова. Вчителькою рос. мови була О. І. Лаврова.

З іноземних мов вивчали в той час німецьку мову. В 1940 р. в м. Здолбунів були організовані вчительські курси. Слухачами курсів стали наші односельчани М. В. Степанчук, М. Є. Федорук, А. Н. Мельник та інші. Після закінчення курсів працювали вчителями в селах району.

Союз Українок у селі Здобовиця, 1936 р.

РОЗКВІТ ОСВІТИ ТА КУЛЬТУРИ В СЕЛІ

ВИДАВНИЦТВО „САМООСВІТА“
основане при співучасті
УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ

Відділ суспільно-історичних наук Ч. 60.

ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

в 19-тій столітті

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
V. частина

(з обривками)

Написав
Др. В. ТЕРЕН

ЦІНА 35 гр.

ЛЬВІВ Листопад 1934

Накладом „САМООСВІТИ“, кооп. з обм. відп.

4-класна школа (3, 4 класи), 1925 рік

Шкільний хор 1926 рік

Випуск школи 1930 р.

ІСТОРІЯ НЕСКОРЕНИХ

Знаменитості
Гор. округ ЗАС

Знаменитості
Знаменитості
Знаменитості

Сметано-ческо-книгу о роду

Гр. Кравчук Анатолій Іванович

Время рождения 24-го 1930-го тысяча девятисот
тридцатого года двадцать четвертого августа

Место рождения с. Здобуново Здобуновского р-на

Родители: Отец Кравчук Иван Иосифович
Мать Кравчук Параскея Марковна

Р. акта 48

Знаменитості
Гор. округ ЗАС

Директор

СССР

Министерство Внутренних
Дел

УПРАВЛЕНИЕ МВД
МАГАДАНСКОЙ ОБЛАСТИ

С П Р А В К А

Гражданин(ка) Кравчук
Николай Иванович

25-й август 1956 г.
№ 131

г. Магадан.

1930 года рождения, уроженец села Здобуново
Здобуновского р-на, Ровенской области
(место рождения, национальность, гражданство)

Украинец, украинец

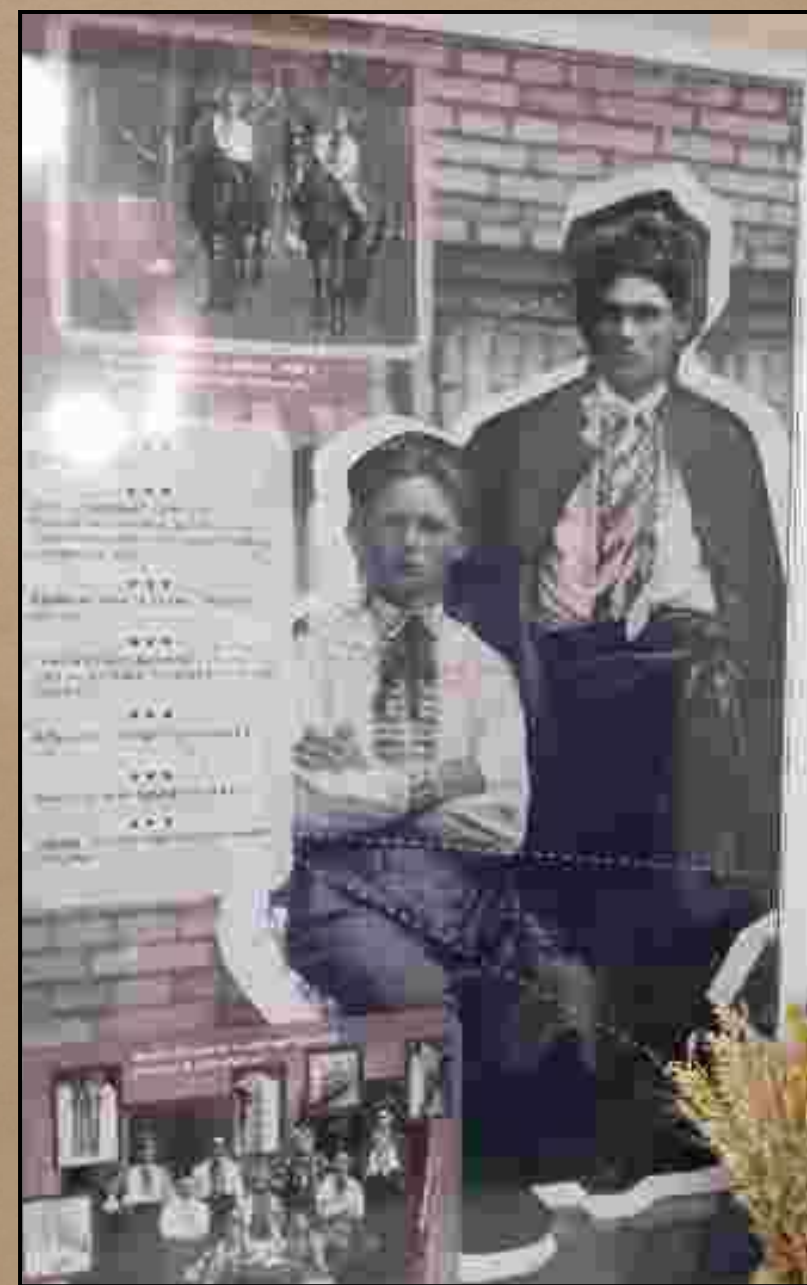
осужденный(ая) 18 июля 1949 года по ст. ст. 54-1-а, 54-11
УК СССР сроком на 10 лет жизни освобожден(а)

от дальнейшего нахождения в ссылке на основании УК СССР 1956 г.

на основании приказа Генерального Прокурора СССР, МВД СССР и КГБ при
СМ СССР от 19 марта 1956 года.

Начальник отдела УМВД
Магаданской области Минаков (Минаков.)

Закл. 87

ОДЯГ В
ЕКСПОЗИЦІЇ
МУЗЕЮ

РУШНИК - ПРИКРАСА ОСЕЛІ

ВИРОБИ, СТВОРЕНІ
НЕВТОМНИМИ
ЖІНОЧИМИ РУКАМИ

НАПОВНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ

ГОНЧАРНІ ВИРОБИ

СОЛОМОПЛЕТІНН Я

ЗНАРЯДДА ПРАЦІ, ХАТНЄ НАЧИННЯ

СЕЛО МОЄ, КРАПЛИНОЧКА НА КАРТІ,
У СВІТІ НЕВІДОМЕ, ТА ДАРМА.
НУ, А ЧОГО БЕЗ НЬОГО БУЛИ Б ВАРТІ
МИ З ВАМИ, КОЖЕН ЗОКРЕМА.
ОЛЬГА АВГУСТЮК

ДЯКУЮ ЗА УВАГУ

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

- ГЕОГРАФІЯ СЕЛА ЗДОВБИЦЯ.- ЗДОВБИЦЯ, 2012 Р.- 39 С.
 - ГЕРЕНЧУК К. І. ПРИРОДА РІВНЕНСЬКОЇ ОБЛАСТІ. - ЛЬВІВ: ВИЩА ШКОЛА, 1976 Р.-156 С.
 - МАРЧУК І., ФЕДОРУК О., ТИЩЕНКО О. ЗДОВБИЦЯ 1944-ГО. МИКИТОВІ РОВИ.- РІВНЕ: О.ЗЕНЬ, 2021 Р.-110 С.
 - "МІЙ КРАЙ ПІСЕННИЙ, ЗДОВБИЦЯ МОЯ!": ФОЛЬКЛОРНИЙ ЗБІРНИК/ЗАПИС, ТРАНСКР. ТА ВПОРЯД. М. МАРТИНОВСЬКОЇ,- РІВНЕ, 2005.- 76 С.
 - ОЛЬШЕВСЬКИЙ О. М. ПАМ'ЯТАЄМО, ЯКОГО МИ РОДУ.- РІВНЕ: ВОЛИНСЬКІ ОБЕРЕГИ, 2003 Р.-76 С.
 - ПУРА Я.О. ПОХОДЖЕННЯ НАЗВ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТИВ РІВНЕНЩИНИ.- ЛЬВІВ: СВІТ, 1990Р.- 142 С.
-
-